

Toespraak herdenking gefusilleerde Georgische soldaten, 20 april 2026

Aristoteles schreef dat moed niet betekent dat iemand het gevaar opzoekt, maar dat hij het trotseert wanneer het nodig is. Vandaag herdenken wij vijftien mannen die precies dat deden, op een moment waarop alles van hen werd gevraagd.

Op 20 april 1945, vandaag 81 jaar geleden, besloten vijftien Georgische soldaten in Beverwijk dat zij niet langer wilden bijdragen aan een oorlog die zij nooit vrijwillig hadden gediend. In een tijd van dreiging en onzekerheid kozen zij ervoor om niet weg te kijken, maar te handelen vanuit een diep gevoel van rechtvaardigheid.

Zij probeerden 88 handgranaten te bemachtigen om deze over te dragen aan het Nederlandse verzet. Niet om zelf geweld te gebruiken, maar om anderen te helpen die zich verzetten tegen onderdrukking. Met die keuze maakten zij duidelijk dat zij niet uit overtuiging in Duitse dienst waren, maar uit dwang, en dat zij hun waardigheid wilden herwinnen.

Zij wisten dat ontdekking vrijwel zeker hun dood zou betekenen. Toch zetten zij door. Hun daad was meer dan een poging om het verzet te steunen: het was een morele verklaring. Een bewijs dat zelfs in een systeem dat mensen probeert te breken, een moment van innerlijke vrijheid mogelijk blijft.

Nog diezelfde dag werden zij betrapt en gefusilleerd bij het fort aan de Sint Aagtendijk.

Hun verhaal is bijzonder omdat zij tegelijk slachtoffer waren van

nazi-Duitsland, gedwongen onderdeel van het Duitse leger, én uiteindelijk verzetsmensen. Het laat zien dat oorlog zelden zwart-wit is. Dat mensen soms handelen in een schemergebied waarin elke keuze gevaarlijk is, maar sommige keuzes noodzakelijk blijven. Dat moed niet altijd luid is, niet altijd zichtbaar, maar soms bestaat uit één enkel moment.

Aristoteles had gelijk: moed is niet het zoeken van gevaar. Moed is het trotseren ervan wanneer het moet. Deze vijftien Georgiërs hebben dat gedaan.

Wat zij ons nalaten, gaat verder dan hun eigen levens. Zij tonen dat moed soms schuilt in één keuze, één handeling, één moment waarop iemand zegt: ik weet wat dit kan kosten, en toch doe ik het. Zij herinneren ons eraan dat oorlog niet alleen draait om legers en bevelen, maar om mensen die, ondanks alles, proberen het juiste te doen.

Juist vandaag, in een wereld waarin opnieuw zoveel conflicten woeden en miljoenen mensen leven met angst, dwang en onzekerheid, is hun verhaal urgenter dan ooit. Het herinnert ons eraan hoe kwetsbaar vrede is. En hoe belangrijk het blijft om moed te hebben en menselijkheid te blijven zien, ook wanneer de omstandigheden dat bijna onmogelijk maken.

Aristoteles schreef dat moed niet het zoeken van gevaar is, maar het trotseren ervan wanneer het moet. Vandaag, hier, eren wij vijftien mannen die precies dat hebben gedaan. Daarmee zorgen wij ervoor dat hun verhaal blijft klinken. Hier, op het Sovjet Ereveld, en daarbuiten. Zodat hun namen, hun daden en hun morele kracht niet verloren gaan.